הלכה · משנה תורה · מפרשים · מגדל עוז · ספר הפלאה

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות נדרים

רבנו שם טוב אבן גאון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות נדרים

רבנו שם טוב אבן גאון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מגדל-עוז-על-משנה-תורה-הלכות-נדרים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
הלכה א 6
הלכה ה 6
הלכה ז 6
הלכה ח 6
הלכה יא 7
הלכה יב 7
הלכה יג 7
הלכה טו 7
הלכה טז 8
הלכה כ 8
הלכה כא 8
הלכה כד 8
הלכה כז 9
הלכה כט 9
הלכה ל 9
פרק ב 10
הלכה א 10
הלכה ד 10
הלכה ה 10
הלכה ז 10
הלכה יד 10
הלכה טו 10
הלכה יז 10
פרק ג 10
הלכה א 10
הלכה ב 11
הלכה ג 11
הלכה ד 11
הלכה ו 11
הלכה ט 11
הלכה י 11
הלכה יא 11
הלכה יב 11
פרק ד 11
הלכה א 11
הלכה ה 11
הלכה ז 12
הלכה ח 12
הלכה ט 12
הלכה י 12
הלכה יא 12
הלכה יב 12
הלכה יג 12
הלכה יד 12
הלכה טז 12
פרק ה 12
הלכה א 12
הלכה ד 12
הלכה ה 13
הלכה ו 13
הלכה ז 13
הלכה ח 14
הלכה ט 14
הלכה יג 14
הלכה יד 14
הלכה טז 14
פרק ו 15
הלכה א 15
הלכה ג 15
הלכה ד 15
הלכה ה 15

הלכה י 16
הלכה יא 16
הלכה יב 16
הלכה יג 16
הלכה יח 16
פרק ז 16
הלכה א 16
הלכה ב 17
הלכה ה 17
הלכה ו 17
הלכה ז 17
הלכה ט 17
הלכה י 17
הלכה יא 17
הלכה יב 17
הלכה טו 17
הלכה יז 17
פרק ח 18
הלכה א 18
הלכה ג 18
הלכה ה 19
הלכה ו 19
הלכה ז 19
הלכה ח 19
הלכה ט 19
הלכה יא 19
הלכה יג 19
הלכה יד 19
פרק ט 20
הלכה א 20
הלכה ב 20
הלכה ד 20
הלכה ה 20
הלכה ו 20
הלכה ז 20
הלכה יא 21
הלכה יז 21
הלכה יח 21
הלכה יט 21
הלכה כב 21
הלכה כג 21
פרק י 21
הלכה א 21
הלכה יא 22
הלכה יב 22
פרק יא 23
הלכה א 23
הלכה ב 23
הלכה ו 23
הלכה ז 24
הלכה ח 24
הלכה ט 24
הלכה יא 24
הלכה יד 24
הלכה כב 24
הלכה כה 24
פרק יב 24
הלכה א 24
הלכה ט 25
הלכה י 25
הלכה יג 25
הלכה כ 26
פרק יג 26
הלכה א 26

הלכה ג 26
הלכה ח 26
הלכה ט 26
הלכה י 27
הלכה יא 27
הלכה טז 27
הלכה יט 27
הלכה כ 27
הלכה כא 27
הלכה כג 27
הלכה כה 27

פרק א

הלכה א

הנדר נחלק לשתי מחלוקות עד ככל היוצא מפיו יעשה. זו הקדמה כוללת כדרך המחברים ומלוקטים מן הדברים הבאים לפנינו בעזרת ה' ומקום מוצאו כתב ר"מ בספר המצות וז"ל ולשון ספרי מוצא שפתיך מצות עשה ואתה יודע שלא יובן ענין מלשון מוצא שפתיך לבדו ואולם הכונה היא ממה שזכרתי לך להבין פשטיה דקרא שצוהו לעשות כל מה שהוציא בשפתיו וכבר נכפל הלשון בזאת המצוה והוא אמרו יתעלה ככל היוצא מפיו יעשה:

הלכה ה

האוסר על עצמו חוץ ממיני מאכל עד ומפרש במפרש כל שהוא. פ' שבועת תניין (דף כ"א) ולשון ספרי לא יחל דברו מגיד שהוא עובר על בל יחל ועל בל תאחר ע"כ:

אמר אכילה מפירות עד אסר על עצמו אכילה מן התאנים כו' עד וכן כל כיוצא בזה. היא בירושלמי פ' שבועת הפקדון (דף ל"ו) ופ' שבועות תניין (דף כ"ב) בבלי וירושלמי:

כתב הראב"ד ז"ל הגמ' לא אמרה כן וכו': **ואני** אומר זו איני יודע מי שנאה אלא מתני' ידענא פ' שבועות תניין גמרא מתני' קמייתא אפלוגתא דר"ע ורבנן דמותבינן אדרב פפא מהא דתניא שני קונמות מצטרפות שתי שבועות אין מצטרפות ר"מ אומר קונמות כשבועות ושקלינן וטרינן עלה ואזלא כולה סוגיין לפרושה בין בנדר אחד בין בשני נדרים וקי"ל כרבנן דר"מ ובירושלמי נמי הכי איתא בהדין פירקא גמרא מתני' דשבועת בטוי דברים שבנדרים אסורות ושבועות מותרות ע"כ. ובפ' שבועת הפקדון נמי בירושלמי מייתי לה לדרבנן דר"מ ותני עלה א"ר יוסי מקומות הרבה עשו אותן כמינין הרבה ע"כ, וכולה סוגיין אזלא הכי כההיא שמעתא וכשמעתא דכלל ופרט ולכך כלל ר"מ ז"ל דין זה עם דין מדינה אחת. ודין השבועות שחלוק מן הנדרים כתב פ"ד דהל' שבועות:

הלכה ז

האומר פירות אלו עלי קרבן עד קרבן ותאסר. פ"ק דנדרים (דף ט') והרבה מקומות:

הלכה ח

אבל האומר פירות אלו עד הרי אלו מותרין. פ' ואלו מותרים (דף י"ג י"ד) :

החטאת והאשם עד כמו שיתבאר. פ"א ופ"ב דנדרים (דף י"ג) :

לפיכך האומר הפירות האלו כו' עד כנדר או כנדבה. פ"ק דנדרים (דף ט') :

הלכה יא

אבל האומר פירות אלו עלי כחלת אהרן או כתרומתו וכו': כתב הראב"ד ז"ל אנו רגילים לפרש וכו': **ואני** אומר זו מחלוקת ישנה גבי מתני' קמייתא בפ' ואלו מותרין דתנן בה בסיפא כחלת אהרן וכתרומתו ה"ז מותר ומייתי לה סוף פ"ק בשקלא וטריא טפי. והראב"ד ז"ל נמשך בה בפירוש רבותינו בעלי התוס' ז"ל ור"מ ז"ל נמשך אחר פירוש רבותיו המקובל לו וכבר האריך בדעות האלו הרמב"ן ז"ל בהלכותיו של נדרים הרבה מאד עד שלא הניח לי מקום להתגדר בו אבל בירושלמי משמע כר"מ ז"ל דשקיל וטרי עלה בגמ' וגרסינן ליה אין אדם אוסר עליו אלא דבר שהוא לישא כו' עד הוו בעון מימרא כגון הקרבן בשבועה הא שאר כל הדברים לא ומסיק אנא מימר לך אפילו בשאר כל הדברים לאסור איסר על נפשו ע"כ. ועוד קשיא לי דאי איתיה לה"ט ה"ל לתלמוד לפלוגי ביה כי מייתי לה סוף פ"ק על בעיא דרמי בר חמא ואדרבא כי מעיינת בה שפיר בההיא סוגיא שמעת מינה טעמא דר"מ ז"ל להדיא דלא משכח תלמודא דאתמהינן והא בעי למשקל תרומה וכ"ת דשקיל חדא רפתא על כולהון והתניא כו' עד וכ"ת דשקיל פסתא מן כל חד וחד והתניא כו' עד אלא דאפרשה בלישה כו' אלמא באורחא דמשתכחא תליא מלתא ובחלת אהרן ותרומתו ליתא ותו לא מידי:

הלכה יב

האומר הרי הפירות האלו עד מ"מ. פ"ק דנדרים (דף י') :

הלכה יג

האומר הרי הן עלי כמעשר כו' עד כתרומת הלשכה. פ' ואלו מותרין (דף י"ח י"ט) :

כתמידים כדירים עד הרי הן עלי כקרבן. פ"ק דנדרים (דף י' י"א) :

הלכה טו

היה לפניו בשר קדש כו' עד לאחר זריקת דמים ה"ז מותר. פ"ק דנדרים:

כתב הראב"ד ז"ל חיי ראשי אין הדברים הללו מחוורים אצלי וכו': **ואני** אומר כבר כתבתי שהראב"ד ז"ל נמשך אחר פירוש רבותינו בעלי התוס' ז"ל בסוגיין דסוף קמא דנדרים אבל ר"מ ז"ל נמשך אחר פירוש המקובל לו מרבותיו ועמדו רבים באותה שיטה וגם בספרים המוגהים המדוייקים שלנו בספרד גורסין במסקנא דההיא שמעתא אלא לאו דהוה קמיה בשר בכור ומחית בשר היתרא קמיה ואמר זה כזה ותנאי היא ובההיא פלוגתא לא הוזכר ר' יהודה כלל אלא ר' יוסי ובר פלוגתיה דר' יעקב בספר הראב"ד ובמקצת ספרים משובשים שלנו אבל בנוסחאות המדוייקות שבספרד הוא ר"ע וקי"ל הלכה כר"ע מחבירו ועוד דסוגיין בכל דוכתי כוותיה אזלא וכמ"ש הרמב"ן בהלכותיו

מדעת ר"י אלפס בתשובה והסכמתו ואע"ג דתלמודא דחי לא דכ"ע לפני זריקה כו' מ"מ מוקי פלוגתייהו בין דבר הנדור לדבר האסור ולא נפיק מהילכתא דאי מחית בשר בכור קמיה כו' דלהוי דינא כר"מ ז"ל ודין הנדור והאסור כבר כתב מהו ונמצאו דברי ר"מ ז"ל בלא טעות והרוצה לפרש בענין אחר יפרש:

הלכה טז

יש מקומות שאנשיהם עלגים עד שלא יאכל כלום. פ"ק דנדרים:

הלכה כ

חולין שאוכל לך החולין שאוכל לך וכו' עד ה"ז מותר: כתב הראב"ד ז"ל המחבר הזה מזכי שטרא לבי תרי וכו': **ואני** אומר קושיא זו תלמוד ערוך הוא ודברי ר"מ ז"ל ברייתא שלימה היא וזכותא דבי תרי מסקנא דגמ' היא רישא ר"מ וסיפא רבנן ומדרב אשי נמי הכי משמע דגרסינן פ"ק דנדרים (דף י"א) גמרא מתני' דלא חולין כו' תניא חולין החולין כחולין בין שאוכל לך בין שלא אוכל לך מותר לא חולין שאוכל לך אסור לחולין לא אוכל לך מותר רישא מני ר"מ היא דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן אימא סיפא לחולין לא אוכל לך מותר והתנן לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר וקשיא לן הא לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן ואמר ר' אבא נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך ופרקינן האי תנא סבר לה כר"מ בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כותיה בחדא דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן ופליג עליה בחדא בקרבן רב אשי אמר הא דאמר לחולין הא דאמר לא חולין דמשמע לא ליהוי חולין אלא קרבן ע"כ. הנה עיניך רואות כי ר"מ ז"ל פסק כתנא דברייתא וכמסקנא דסתמא דתלמודא וכדרב אשי בין למעלה בין למטה וענין התנאי כפול כתבו פ"ו דהל' אישות ואף כי מצאתי רבינו הגדול הרמב"ן ז"ל שכתב בהל' נדרים הכרעה שלישית וכדברי מקצת הגאונים האחרונים ז"ל זה נכון בעיני:

הלכה כא

אבל האומר עד משום לא יחל דברו. פ"ק דנדרים (דף ד' וה') :

הלכה כד

אמר מנודה אני לך וכו' עד לוקה: כתב הראב"ד ז"ל ואפילו בד' אמותיו אסור וכן משמתנא מינך שלא אוכל עכ"ל: **ואני** אומר גם זה תלמוד ערוך ומחלוקת ישנה פ"ק דנדרים דתנן בסיפא דמתני' גבי מנודה אני לך ר"ע היה חוכך בזה להחמיר ובגמ' אפיסקא קמייתא דמתני' אמר שמואל בכולן עד שיאמר שאני אוכל לך שאני טועם לך וכולהו משום ידות ואפיסקא בתראה אמר אביי מודה ר"ע לענין מלקות שאינו לוקה דא"כ ליתני ר"ע מחמיר אמר רב פפא נדינא מינך לכ"ע אסור משמתנא מינך דכ"ע

שרי במאי קא מפלגי במנודה אני לך דר"ע סבר לישנא דנדויא הוא כלומר והוא יד לנדר ורבנן סברי לישנא דמשמתנא הוא כלומר הריני עמך כאילו אתה משומת דאורחא דאינשי לפרושי מיניה ולא נתכוון זה לאסור נכסיו בשום איסור אלא להרחקה בעלמא ואמרינן ופליגא דר"ח דההוא גברא דאמר משמתנא מנכסי דבריה דרב ירמיה בר אבא אתא לקמיה דר"ח א"ל לית דחש ליה להא דר"ע קסבר במשמתנא פליגין ע"כ. ור"מ ז"ל פוסק כמתני' וכדמפרש לה שמואל ואביי ואם אמר מנודה אני לך או משומת אני לך ולא הזכיר ולא פירש שאני אוכל שאני טועם דכ"ע אסור לישב בתוך ד' אמות שלו ר"ל ובנכסים כדרב חסדא דמעשה רב ולית דחש לדר"ע וסוגיין דשמעתא ה"נ משמע דבהכי מיירי רב פפא מדמייתי עלה דיני נדוי וכן נמי משמע בהאי פיסקא ופירושה בירושלמי דגרסינן ר"ע היה חוכך בזה להחמיר לאסור את כל נכסיו כמה דתימר יחרם כל רכושו והוא יבדל מה עבדין ליה רבנן חומר הוא בנדוי ב"ד ע"כ אלמא ר"ע היה חוכך בין בישיבתו בין בהנאתו ולית דחש לה בנכסים דמשומת או מנודה לחוד אבל ישיבתו אסורה וכמ"ש ר"מ ז"ל, והראב"ד ז"ל והרמב"ן ז"ל יש להם פנים אחרים בהלכה ואלו ואלו דברי אלהים חיים הם. שוב מצאתי לר"מ ז"ל מקוצי שכתב כן כדבריו של ר"מ ז"ל מדעת רבותינו בעלי התוס' ז"ל:

אמר לו נדינא כו' עד חייב בשבועה. פ"ק דנדרים (דף י"ט) :

הלכה כז

הנודר בתורה כגון שאמר פירות כו' עד כתוב בה איסר ונדר וכו' עד במ"ש בה: כתב הראב"ד דומה ששכח ולבסוף נזכר וכו': **ואני** אומר חס ושלום ואם שכח ולבסוף נזכר למה לא הגיהו שם פי"ב כי לא רב הדרך ביניהם אלא ודאי לדעת כתב כן ובכוונה שלימה וכמ"ש שם דהא ברייתא בנדרים מיתניא בפ' ואלו מותרין (דף י"ד) ודין חדש הוא וכן מצאתיהו בירושלמי והסוגיא מוכחת וכמ"ש למעלה פי"ב. שוב מצאתי לר"מ ז"ל מקוצי שכתב כן מדעת רבותינו בעלי התוס' ז"ל:

הלכה כט

האומר לחבירו נשכים וכו' עד כלשון נדר. פ"ק דנדרים (דף ח') :

הלכה ל

האומר לאשתו עד סוף הפרק. פ"ב דנדרים (דף י"ד) :

פרק ב

הלכה א

אחד הנודר מפי עצמו עד כדיני שבועות. פ' שבועות תניין (דף כ"ח וכ"ט) ופ' שבועת העדות ובנדרים פ' ואלו מותרין (דף כ') ופ' ד' נדרים (דף כ"ז כ"ח) ובירושלמי מקצתן:

הלכה ד

מי שהתנה וכו' עד בתוך כדי דבור: כתב הראב"ד ז"ל יפה הורה זה וכו': **ואני** אומר הואיל ור"מ ז"ל לא הכריע אין לי צורך לגלות דעתי ודעת רבינו בחבור הזה כמ"ש הרבה פעמים וכ"ש בזה הדין שרבו בו הדעות והסברות פ' ד' נדרים (דף כ"ג) :

הלכה ה

מי שהקדים התנאי עד כדרך שאמרו בנדרים. פ' ד' נדרים:

הלכה ז

סתם נדרים להחמיר עד כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים. הכל פ' ואלו מותרין (דף י"ח) :

הלכה יד

ההפקר אע"פ שאינו כו' עד וזכה בהן קנהו. ס"פ אין בין המודר (דף מ"ג) ובירושלמי:

הלכה טו

המפקיר לעניים כו' עד והחזיק זה בה זכה. פ"ד דמס' עדיות ובמס' פיאה (פרק ו') ובירושלמי דילה:

דין תורה אפילו הפקיר כו' עד השני ספק הפקר. פ' אין בין המודר (דף מ"ג) :

ואם אמר וזה כמו זה כו' עד הפקר ודאי. פ"ק דנדרים:

הלכה יז

המפקיר את שדהו כו' עד לזמן קצוב. פ' אין בין המודר (דף מ"ג) :

דבר המופקר עד סוף הפרק. פ' בתרא דמציעא (דף קי"ח) :

פרק ג

הלכה א

ארבעה דברים כו' עד שיש בו ממש. פ"ק דנדרים (דף י"ג) :

הלכה ב
כיצד יחול נדר על נדר כו' עד וכן כל כיוצא בזה. פ' ואלו מותרין (דף ט"ו) והרבה מקומות:

הלכה ג
כיצד המתפיס עד הרי כולן אסורין. במס' נזיר פ' האומר הריני נזיר (דף כ') :

הלכה ד
וכן האומר הרי הבשר הזה כו' עד וכן כל כיוצא בזה. פרק שבועות תניין (דף כ') :

הלכה ו
כיצד חלות הנדרים כו' עד בין דבר מצוה לדבר הרשות. בנדרים פרק ואלו מותרין (דף ט"ז) :

הלכה ט
הנודר שיצום בשבת עד ואין צריך לומר ר"ח. הכי איתא בירושלמי ומבבלי פ' ר"א דנדרים (דף ס"ו) הכי משמע נמי:

פגע בו חנוכה עד מפני גזירת חכמים. פ"ק דתענית (דף י"ב) ומייתי לה בכמה דוכתי:

הלכה י
כיצד אין הנדרים כו' עד שאין בהן ממש. בנדרים פ"ק (דף י"ג) ופ' ואלו מותרין (דף ט"ו) ופ' שבועת תניין וכמה דוכתי מייתי לה:

הלכה יא
אבל האומר יאסר פי וכו' עד וכן האומר קרבן עלי אם אדבר עד נדרי הקדש. פ"ד דנדרים:

הלכה יב
הנודר בדברים שאין בהן ממש עד סוף הפרק. ואלו מותרין (דף ט"ו) :

פרק ד

הלכה א
נדרי אונסים כו' עד ולא יעשה דבריו חולין. פ' ארבעה נדרים:

הלכה ה
מי שנדר וניחם על נדרו וכו'. פרק ארבעה נדרים (דף כ"ג) ופ' ר"א דמס' נדרים (דף ס"ד) :

דין היתר נדרים עד שיחול בשבועה. במסכת בכורות פ' כל פסולי המוקדשין (דף ל"ו ל"ז) ופ"ב דיבמות ופ' ד' נדרים בהרבה מקומות ובירושלמי:

הלכה ז
וכשם שנשאלין עד על התמורה. בערכין פ' שום היתומים (דף צ"ט) ובמס' נדרים פ' הנודר מן הירק:

הלכה ח
וכשם שהאב עד לנדרי איסר. בנדרים פ' נערה המאורסה (דף ע"ח) :

הלכה ט
מי שנדר ושמע כו' והראשון אסור. פ' מי שאמר הריני נזיר (דף כ"ט) :

הלכה י
וכן המתפיס כו' עד לא הותרה בפת. פ' ואלו מותרין (דף י"ז י"ח) בירושלמי פ' ד' נדרים (דף כ"ה) ופ' שבועת תניין מייתי לה:

הלכה יא
הנשבע או הנודר עד וכן כל כיוצא בהן. פ' ארבעה נדרים (דף כ"ז) :

הלכה יב
נדר בנזיר בקרבן וכו' עד לכולן. הכי משמע פרק ר"א דנדרים (דף כ"ה) ופ' שבועת הפקדון (דף ל"ח) דפסיק כר' יהודה:

הלכה יג
הנודר מאנשי העיר וכו' עד נדרו מותר. בירושלמי דפ' בתרא דנדרים והביאו הרמב"ן ז"ל בהלכותיו:

הלכה יד
האומר פירות אלו אסורין עלי היום עד לדבר המותר. בנדרים פ' ואלו מותרין (דף י"ד) :

הלכה טז
הנודר לצום עשרה ימים עד סוף הפרק. מקצתו פ"ק דתענית (דף י"ב) ובמס' שבת (דף מ') ובירושלמי מפרש הכל כך והרמב"ן ז"ל הביאו בהל' נדרים:

פרק ה

הלכה א
ראובן שאמר לשמעון עד כמו שביארנו. הכל פ' השותפין (דף מ"ז) :

הלכה ד
האומר לחבירו ככרי זו עד אינה עתה שלו. פ' אין בין המודר (דף ל"ד) :

הלכה ה

אמר לו פירות אלו עד שהן ברשותו. פ' אין בין המודר ופ' השותפין (דף מ"ו מ"ז) :

הלכה ו

האומר לבנו עד אסורין עליך. בנדרים פ' אין בין המודר (דף ל"ח) ובב"ק פ' הגוזל עצים (דף ק"ח) :

הלכה ז

אסר בנו בהנייתו וכו' עד כמו שהתנה: כתב הראב"ד ז"ל מה צריך לתנאו וכו': **ואני** אומר איני מבין מה הם אלה הדברים וכי היאך לא הוצרכנו הלא כתבתי כמה פעמים כי זה החבור לכך קראו משנה תורה לפי שהוא חיבור בקצרה אורך הגמרא וזה משמע הוא ס"פ השותפין דמס' נדרים ופומבדיתאי ורב אשי פליגי עליה דרב נחמן בהא והוצרכנו לדעת דאע"ג דרב אשי דהוא בתרא לכאורה פליג עליה דר"נ הלכתא כר"נ דאמר קני על מנת להקנות קני משום דראיה קני משום דסודרא דקא מייתי דייקא כוותיה וכי דייקת ארב אשי לאו לאפלוגי אלא לדחויי אתא תדע דקאמר אמר רב אשי ואי לפלוגי הוה ליה למימר רב אשי אמר ואפ"ה אהדריה רב נחמן שפיר לפום הלכתא ואתא לאשמועינן דהבן עצמו מותר ליהנות בהם כשבנו יהיה ת"ח כדר"נ וגם שבן בנו מותר בהן בהיותו ת"ח שלא תאמר על האב אסורין ועל כל מאן דאתי מחמתיה. ואותה שרמז הראב"ד ז"ל שבלא תנאי אנו אומרים יתן לבנו או לאחיו יש לי לומר כבר כתב אותה ר"מ ז"ל בסמוך לזאת וכמו שהיא שנויה בפ' הגוזל עצים (דף ק"ח) דתנן האומר לבנו קונם שאי אתה נהנה משלי אם מת יירשנו בחייו ובמותו אם מת לא יירשנו ויחזיר לבניו או לאחיו (ואם אינו רוצה) או שאין לו לוה ובעלי חובות באין ונפרעין ע"כ. ומייתי לה ס"פ אין בין המודר ומחלק בין האומר נכסי עליך דמשמע בעוד שהם שלי וכי נתנם לו הא לאו דידיה נינהו השתא ושרו וכן נמי משמע עליך אסירי אבל לבאים מכחך שרו לאומר נכסים סתם או נכסים אלו שאסרם עליו ועל הבאים מכחו לעולם וכדמשמע סוגיין ס"פ אין בין המודר גמרא מתני' דפורע את חובו כו' וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל בהל' נדרים ובהאי פיסקא דילן גרסינן בזה ס"פ השותפין דמסכת נדרים ההוא גברא דהוה שמיט בריה כיפי דכיתנא אסרינהו לנכסיה עליה כו' ואלמלא תנאה דבתר הכי לא היה יכול לא להקנותם ולא ליתנם ואע"ג דאמר ליה יירש אותם וכדמשמע סוגיין דהתם וכן דקדק ר"מ ז"ל לשונו וראה והשתאה איך לא נצטרך לדעת דבר שהתלמוד צריך לישא וליתן בשני פרקים באורך והגאונים והראשונים ז"ל נחלקו כמו שחיבר רמב"ן ז"ל בהלכות נדרים ולכך עשה ר"מ ז"ל יפה שגילה דעתו בקוצר:

הלכה ח

זה הבן האסור בירושת אביו וכו' עד כמו שיתבאר. בב"ק פרק הגוזל עצים (דף ק"ח ק"ט) ובנדרים פרק אין בין המודר:

הלכה ט

מי שנאסר עליו עד וכן כל כיוצא בזה. פרק הנודר מן המבושל (דף נ"ב) :

לפיכך האומר בשר זה עד נאסר הכל. בירושלמי ופ' הנודר מן המבושל (דף נ"ז נ"ח) :

מפני שיש לו להשאל כו' עד בהל' מאכלות אסורות. פ' הנודר מן הירק (דף נ"ז) :

הלכה יג

האומר פירות אלו עד אסור בחילופיהן ובגידוליהן. פ' הנודר מן הירק (דף נ"ב) ופ' הנודר מן המבושל:

ואין צ"ל במשקין היוצאין מהם. פ' השותפין דנדרים (דף מ"ז) :

הלכה יד

נדר או נשבע כו' עד כמו שביארנו. פ' הנודר מן הירק (דף נ"ז) :

והספק. פ' הנודר מן המבושל (דף נ"ב) גמרא מתני' הנודר מן היין ומייתי לה בכמה דוכתי:

הלכה טז

האוסר פירותיו על חבירו וכו' עד ואם עבר ונהנה נהנה. פ' הנודר מן הירק (דף נ"ז נ"ח) :

כתב הראב"ד ז"ל לפי הגמ' גידולין אינן ספק וכו': **ואני** אומר אמת הוא כי כן משמע מפשט לשון הגמ' בנדרים פ' השותפין (דף מ"ז) והביאה הרמב"ן ז"ל בהלכות פ' הנודר מן הירק דבעי לה רמי בר חמא אמר קונם פירות אלו על פלוני מהו בחילופיהן כו' עד או דילמא משום דחילופיהן כגידולין דמו לא שנא הוא ולא שנא חבירו כו' אלמא פשטא דתלמודא פשיטא ליה ובס"פ הנודר מן הירק (דף נ"ח נ"ט) בחלופין דקא מבעיא ליה לא איפשיטא. מיהו רבינו שמשון ורבותינו בעלי התוס' ז"ל כולם הסכימו כדעת רבינו משה ז"ל דהאי דקאמר תלמודא הכי לאו משום דפשוט ליה גידולין מחלופין דהא בהדי הדדי מיתניין פ' הנודר מן הירק לגבי קונם אלא משום דבעיין שייכא נמי בשאר איסורין לבד מקונמות כגון ערלה וכיוצא בה תדע דהא בעי למפשטה ממתני' דערלה דקתני המקדש בערלה אינה מקודשת. וגם מה שהקשה הראב"ד ז"ל מזה וזה גורם מותר יש לי לומר דלא עדיף זה וזה גורם טפי משיעורא דששים ושאר שיעורי דרבנן דקא מבטלי איסורא וכי מעיינת ביה שפיר חד טעמא נינהו ואפ"ה בדבר שיש לו מתירין לא נתנו בו חכמים שיעור אלא אפילו בכל שהוא אסור ואמרינן להדיא בשמעתין בתרייתא דהנודר

מן הירק גבי נטילת תערובת מערלה וכלאי הכרם דקונמות כיון דמצי לשיולי עלייהו כדבר שיש לו מתירין שוינהו רבנן ובהכי ניחא הכל שפיר. שוב מצאתי לרמב"ן ז"ל שכתבן בהלכותיו פרק הנודר מן המבושל מעורבות זו עם זו והאריך בכך להשמיענו שטעם אחד הם:

פרק ו

הלכה א

האומר לחבירו הנאה עד אם עבר אינו לוקה. פ' אין בין המודר (דף ל"ב ל"ג) :

הלכה ג

אין בין מודר הנאה כו' עד שמשאילין אותם שם בחנם. פ"ק דמגילה (דף ח') ופ' אין בין המודר:

הלכה ד

ראובן שנאסר עליו כו' עד אינה בכלל איסורי הנאה. פ' אין בין המודר ופ' שני דייני גזירות:

לפיכך מותר לזון את אשתו כו' עד שהגיע ליד ראובן. פ' אין בין המודר (דף ל"ג) ובירושלמי פ' שני דייני גזירות (דף ל"ה) :

הלכה ה

היה שמעון כהן כו' עד נתח טוב: כתב הראב"ד ז"ל זה הפירוש לא ידעתי מאין לו וכו': **ואני** אומר איני יודע ואיני מבין אלה הדברים כי הפירוש היה לו בקבלה מפי רבותיו נכון הוא מאד על פי השמועות שבפרק אין בין המודר הנאה (דף מ"א:) דתנן ואוכל עמו על השלחן אבל לא מן התמחוי אבל אוכל עמו מן התמחוי החוזר ובגמרא אמר ר' יוסי בר חנינא מן התמחוי החוזר לבעל הבית. וזה פשוט וגם הירושלמי כך הוא בגרסתו תני מן התמחוי החוזר מהו תמחוי החוזר תמן אמרין פסגתא רבנן דהכא אמרין תמחוי שיש בו לאכול ולשבוע ולהותיר תני מן הכוס החוזר אי זהו כוס החוזר תמן אמרין קונדיטון ורבנן דהכא אמרין מליי מיסירוא וקדחין ושתיין ומחזירין ע"כ. והוא נאות לפירוש ר"מ ז"ל בעיני ומאי דתני קמייתא שייך על לשון תמחוי השנוי במשנתנו ומאי דתני בתרייתא שייך על לשון כוס אלא דתנא ירושלמאה נקיט לישנא קלילא ולדעתי כי גירסת הראב"ד היתה משונה משלנו בין הבבלית בין הירושלמית אבל שלנו מדוייקת ומקובלת מזמן רבותינו הראשונים ז"ל:

הלכה י

ומותר ראובן לשתות כוס של תנחומין עד שאין בהן הנייה: כתב הראב"ד ז"ל ואיך אין בו הנאה וכו': **ואני** אומר לא יצא דבר זה מפי הראב"ד ז"ל ושמא הכותב היה סבור שר"מ ז"ל היה מדבר בכוס של שמעון והוא לא אמר אלא בכוס של ראובן ומקבלו מידו של ראובן כמו כוס תנחומין ועל כן כתב וכן כו' וגם בגמרא דוזן את אשתו פרק אין בין המודר (דף ל"ח:) הכי איתמרו תרוייהו משום אחד דגרסינן א"ר ירמיה א"ר יוחנן המודר הנאה מחבירו מותר להשקות (לו) כוס של שלום מאי היא הכא תרגומו כוס של בית האבל במערבא תרגמו כוס של בית המרחץ ע"כ. אלמא תרוייהו מטעם אחד הם ודין שוה לשניהם ומש"ה מייתי לה בתר המדיר את בנו לת"ת דכולהו משום דלא חשיבי הנאה פרישו להו רבוותא ואף למאן דפריש משום בטול ת"ת מפרשי דהני מלאכות לא חשיבי ולית בהו בטול ושייכי טעמייהו כהדדי וכדברי ר"מ ז"ל וזה פשוט:

הלכה יא

ואסור ראובן בגחלתו של שמעון ומותר בשלהבת שלו. פרק אין בין המודר:

הלכה יב

היה לשמעון מרחץ עד הרי זה מותר. פרק השותפין (דף מ"ו) :

הלכה יג

ואסור לראובן לאכול כו' עד גזירה שמא יסייענו. פ' אין בין המודר (דף מ"ב) :

המדיר את בנו מפני שאינו עוסק בתורה וכו' עד ודברים אלו אינן חשובין לגבי הבן: כתב הראב"ד ז"ל הוא מפרש לת"ת שמדירו הנאה מפני שאינו עוסק בתורה וכו': **ואני** אומר חייב אדם לומר כלשון רבו ור"מ ז"ל כך קיבל הפירוש הזה פרק אין בין המודר וכמו שכתבתי למעלה בזה הפרק וגם הרמב"ן ז"ל הביא שני הפירושים בהלכותיו ואף כי הסכים בהסכמת הראב"ד ז"ל והביא ראיות מתוספתא דבכורות וירושלמי דבכורים:

הלכה יח

מי שנשבע ונדר שלא ידבר וכו' עד סוף הפרק. מ"ש בסוף דבריו וכן הורו הגאונים מוכיח שמתשובתם היתה לו והוא האמת שכן הורו ז"ל וגם לדורות הבאים אחריהם גדולים וחכמים נ"ע הסכימו כן בחבוריהם:

פרק ז

הלכה א

שנים שנאסרה כו' עד נמצא מהנה. פרק אין בין המודר (דף ל"ג) :

הלכה ב

ומותרין בדברים שהן בשותפות עד תרנגולין בחצר זו. פ' השותפין (דף מ"ה) ופ' אין בין המודר:

הלכה ה

שנים שהיו שותפין בחצר וכו' עד להשתמש בחצר כמו שבארנו: כתב הראב"ד ז"ל נ"ל שנשתבש בשמועה זו וכו': **ואני** אומר עיקר זאת השמועה בנדרים ר"פ השותפין (דף מ"ה) ויש בה פנים לזה ולזה והרמב"ן ז"ל האריך בהלכותיו בשתי הדעות והביא הירושלמי והתוספתא המסייעת פירוש ר"מ ז"ל ואף כי הוא דחק עצמו והסכים כדברי שכנגדו איני צריך לסייעו שהרי הם מודים שהירושלמי והתוספתא הם בהשוייתו וגם סוגיית הגמרא מוכחת כדבריו דאיבעיא לן אי בנדרו ומשום פשיעה אי בהדירו ומשום אונס הצריכו למכור ולא איפשיטא להדיא בתלמודנו וניחא לן למיזל בתר פשיטותא דירושלמי ותוספתא דאינון כדברי ר"מ ז"ל מלאמשוכי בתר סברא דילן דלא דייקא דאי דוקא היא אמאי לא קאמר תלמודנו מסתברא וכו' הלכך דברי ר"מ ז"ל נכונים:

הלכה ו

היה אחד מן השוק עד לתוך שלך. פ' השותפין דנדרים (דף מ"ז) :

הלכה ז

מי שאסר הניית אומה כו' עד ולא ילוה מהם. פ' ד' נדרים (דף ל"א) :

הלכה ט

אסר על עצמו הניית בני העיר וכו' עד כמו שביארנו. בירושלמי דפרק בתרא דנדרים והביאו רמב"ן ז"ל בהלכותיו:

הלכה י

מי שאסר הניית הבריות עד לא שבתוך הבית. פרק בתרא דנדרים (דף פ"ג) :

הלכה יא

מי שאסר הנייתו כו' עד עם העניים. פ' בתרא דנדרים ובתוספתא דפ"ק:

הלכה יב

מי שהיתה הנייתו אסורה עד והלה נוטל ואוכל. פ' אין בין המודר (דף מ"ג) :

הלכה טו

נתן לאחד מתנה כו' עד לא הראשון ולא השני. פ' השותפין (דף מ"ח) :

הלכה יז

מי שנאסרה הנייתו כו' עד שתרצי עשי. פ' בתרא דנדרים:

אבל אם נתן לה במתנה ואמר לה על מנת שאין לבעליך וכו' עד בהניית חתנו: כתב הראב"ד ז"ל המחבר הזה שנה משנתו כשמואל וכו': **ואני** אומר תמה אני על אלה הדברים שאני רואה דברי ר"מ ז"ל כרב ור"מ פ' בתרא דנדרים במתני' דהמודר הנאה מחתנו כו' ומפרש לה בגמ' לא שנו אלא דאמר לה מה שאת נושאת ונותנת לפיך כלומר שהתנה בגוף המתנה אבל אמר לה מה שתרצי עשי קנה אותם בעל וכדאוקמה רב ששת פ"ק דקדושין (דף כ"ג:) גמ' מתני' דכסף ע"י אחרים דכ"ע אין קנין לעבד בלא רבו ואין קנין לאשה בלא בעלה והכא במאי עסקינן כגון דאקני ליה אחר על מנת שיצא בו לחירות לפי שהתנה בגוף המתנה וכן כתב ר"מ ז"ל מפורש פ"ג הל' זכייה ומתנה ובזה מתורץ ההפרש שאמר הראב"ד ז"ל ומה שאמר לפי דרכו שאמר אין לבעליך רשות בהן ולא אמר יותר ח"ו שאנו אין מפרשים אותו על פי רבותינו בעלי התוס' ז"ל בשלא אמר יותר אלא הכי פירושה לא שנו אלא דאמר לה מה שאת נושאת ונותנת לפיך דלא הויא המתנה שלה לכל דבר הלכך כי אמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהן לא קנאה הבעל אבל אמר לה מה שתרצי עשי קנה יתהון בעל וכי הדר אמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהן לאו כלום אמר דיד אשה כיד בעלה ומיד שנתן לה לעשות מה שתרצה קנאם הבעל אבל כי אמר לה מה שאת נושאת ונותנת דהמתנה לא הויא לגמרי לא אמרי' יד אשה כיד בעלה עכ"ל. וכן פר"ת ז"ל ופסק ג"כ כרב דאיסורא היא ואע"ג דאית ביה ממונא משום דכי איתשיל לגבי איסורא איתשיל וכדר"מ נמי פסק והביא ראיה ג"כ מפרק האשה להוכיח דסוגיין דהתם נמי הכי אזלא נמצא דברי ר"מ ז"ל ברורים ואולי היה טעות בספר שהגיה הראב"ד ז"ל כמו שמצאתי אני במקצת אותם שהגיעו לידי ולפיכך כתב עליו כן:

פרק ח

הלכה א

מי שנדר או נשבע כו' עד וכן כל כיוצא בזה. פ' ר"א דנדרים (דף ס"ה) :

הלכה ג

אבל הנודר או הנשבע שאיני נושא פלונית וכו' והוא בכלל נדרי שגגות כו' עד שהם זרים וכן כל כיוצא בזה: כתב הראב"ד ז"ל אין כאן מקום למה שכתב ואין זה כתולה נדרו בדבר ולא נתקיים עכ"ל: **ואני** אומר תמה אני אם יצא דבר זה מפיו הקדוש שהרי זו משנה שלימה היא ס"פ ר"א דנדרים (דף ס"ו) ומייתי לה נמי פרק ארבעה נדרים דתנן קונם שאני נושא לפלונית כעורה והרי היא נאה שחורה ונעשית לבנה קצרה ונעשית ארוכה כו' וזה פשוט כי מפני שהיא כעורה ונעשית כו' פירושו שאין זה כתולה נדרו

וכו' שכתב ר"מ ז"ל וגם הוא לכך כיון לפרש אע"פ שאין דרכו בכך וכמו שכתבתי כמה פעמים שלכך קרא שם זה החבור משנה תורה ובירושלמי שאני כותב בסמוך מפרש ג"כ כלשונו שתלה הטעם במצוי. שוב מצאתי לר"מ ז"ל מקוצי שכתב כן מדעת רבותינו בעלי התוס' לא פחות ולא יותר:

הלכה ה

מי שנדר ונשבע ונולד לו דבר עד וכן כל כיוצא בזה: כתב הראב"ד ז"ל כאן מקום למה שכתב למעלה ואין זה כתולה נדרו עכ"ל: **ואני** אומר גם בזה אי אמר לי הוא בפומיה אמינא ח"ו פה קדוש יאמר דבר זה והלא משנתנו היא פ' ר"א דנדרים (דף ס"ד) דתנן ועוד אמר ר' אליעזר פותחין בנולד וחכמים אוסרין כיצד אמר קונם שאני נהנה לאיש פלוני ונעשה סופר וכו' עד ר"א מתיר וחכמים אוסרין וקי"ל כחכמים דשטפוהו לר"א ואוקמוה בשיטתייהו ס"פ ב"ש דנזיר ובעי בגמ' מ"ט דר"א א"ר חסדא דא"ק כי מתו כל האנשים כו' עד ורבנן מי מתו אלא שירדו מנכסיהם ומתמה בירושלמי ולא כנולד הוא ומהדר א"ר זירא העניות מצויה ע"כ. הנה עיניך רואות כי לשון ר"מ ז"ל ברור בין בראשונה שביאר טעמו לפי שסבת הדבר שנדר בגללה לא היתה מצויה בין בזאת דמשום נולד ע"פ הבבלי והירושלמי וזה פשוט:

הלכה ו

כל נדר שהותר מקצתו כו' עד ומתנה על אביו. פ' ד' נדרים התירו (דף כ"ה כ"ו) :

הלכה ז

וכן האומר היין קרבן עלי כו' עד בישן בלבד וכן כל כיוצא בזה. פ' ר"א דנדרים (דף ס"ו) :

הלכה ח

כל הנודר או הנשבע וכו' עד ובגד צמר וכן כל כיוצא בזה. פ' הנודר מן הירק (דף נ"ה) :

הלכה ט

היו מבקשין עד בסעודה וכן כל כיוצא בזה: פ' קונם יין (דף ס"ג) :

הלכה יא

האומר לחבירו קונם לביתך אני נכנס כו' עד הרי זה אסור. פ' השותפין דנדרים (דף מ"ו) :

הלכה יג

מי שנשבע או נדר שישא אשה עד הגונין לה וכן כל כיוצא בזה. בתוספתא דב"ק (דף נ"ו) וגם בגמ' בבלית מפורש פ' מרובה (דף פ') :

הלכה יד

המדיר את חבירו עד סוף הפרק. פ' ד' נדרים (דף נ"ד) ובפ' קונם יין (דף ס"ג) :

פרק ט

הלכה א

בנדרים הלך אחר לשון בני אדם עד הולכים אחר לשון בני העיר. פ' ד' נדרים (דף פ"א) ופ' הנודר מן המבושל (דף מ"ט) :

הלכה ב

נדר או נשבע מן המליח וכו' עד בדג מליח בלבד וכו' עד וכן כל כיוצא בזה: כתב הראב"ד ז"ל רואה אני בלשון המשנה וכו': **ואני** אומר לאיי מתני' היא פ' הנודר מן המבושל ור' יהודה היא מיהו יפה כיון ר"מ ז"ל שלא פסק כאותה משנה מתרי טעמי חדא דאין למדין הלכה מפי משנה ועוד דהא אמר רב אחא בריה דרב אויא דכביש מאי דשליק מאי דצלי מאי דמליח מאי היכין משמע ואמרינן תבעי כלומר תיקו ויס"ג כבוש צלוי שלוק מלוח ואי ס"ד דמתני' הילכתא היא אמאי לא פשיט ליה ממתני' דהא כביש וכבוש אחד הוא אלא שזה עברי וזה בבלי אלא ודאי ליתא והלכה רווחת היא סוף בכורות ובכוליה תלמודין בנדרים הלך אחר לשון בנ"א ולגבי גיטין נמי בשינוי השם הולכים אחר רוב העיר כדאיתא בגיטין:

הלכה ד

היו מקצת בני המקום עד ואם עבר אינו לוקה. פ' הנודר מן המבושל:

הלכה ה

כיצד נדר מן השמן עד שומשמין וכן כל כיוצא בזה. פ' הנודר מן המבושל (דף נ"ז) ופ' הנודר מן הירק:

הלכה ו

כל דבר שדרך השליח כו' עד ואפי' במקום שהשליח נמלך. פ' הנודר מן הירק (דף נ"ד) :

הלכה ז

הנודר מן המבושל כו' עד ובמורייס של דגים. פ' הנודר מן המבושל (דף נ"א) :

הנודר מן החלב מותר בקום: כתב הראב"ד ז"ל אנו מפרשים חלב הקפוי עכ"ל: **ואני** אומר אנו מפרשים בקבלת רבותינו בעלי התוס' ז"ל כפי' ר"מ ז"ל וכן פי' הרב ר' נתן בעל הערוך שהם נסיובי דחלבא וכן פירש"י ז"ל:

נדר מן הקום עד ובין לכוס. פ' הנודר מן המבושל (דף נ"ב נ"ג) :

הנודר מן הדגן כו' עד בשלקות עצמן. פרק הנודר מן הירק (דף נ"ה) :

הנודר מן הרוטב וכו' עד מותר ברוטב כו'. פרק הנודר מן המבושל (דף נ"ב) :

הלכה יא

הנודר מן פירות הארץ עד אסור בכולו. פרק הנודר מן הירק (דף נ"ה) :

הנודר מפירות הקיץ עד ובחמילה. פרק הנודר מן המבושל (דף נ"ב) :

נדר מן העלייה כו' עד ואסור ליכנס לעיבורה. פרק הנודר מן הירק (דף נ"ה) ופ' בתרא דבכורות:

הלכה יז

הנודר הנייה מן בני העיר עד פחות מזה מותר. פ"ק דב"ב (דף ח'): :

הלכה יח

הנודר מן המים כו' עד הנקראין על שמו: כתב הראב"ד ז"ל עיקרא דהא מילתא מלתא וכו': **ואני** אומר הדברים נכונים אבל הסופר טעה שהיה לו לכתוב אמר רב יהודה הנודר ממי פרת כו' והיא גמ' פסקא דר"מ אומר בשמעתא דירדן (ושמו זכרותא):

הלכה יט

הנודר מיורדי הים עד ברכת אברהם. פ' ד' נדרים (דף ל') :

הלכה כב

נדר מן הערלים כו' עד ולמי שאינו מצווה. פ' אין מעמידין (דף כ"ו) ופ' ד' נדרים (דף ל"א) :

הלכה כג

הנודר מישראל וכו' עד סוף הפרק. בתוספתא:

פרק י

הלכה א

הנודר או נשבע וכו' עד סוף אדר שני. פרק קונם יין (דף ס'). כתב הראב"ד הגירסאות מתחלפות במלה זו וכו' עכ"ל: **ואני** אומר אם עליו ערבה גירסת ראשון על רבותינו בעלי התוס' ערבה גירסת שני פ' קונם יין דתנינן להכי לה הכי עד ראש אדר עד ראש אדר ראשון עד סוף אדר עד סוף אדר שני ע"כ. והגירסא שמצאו בהם בהן הראשון הרב ז"ל שני גריס וטעמא רבא רבה אית ליה בה דהיא דאי ס"ד הראשון גרסי' בתרוייהו למה לי למתני' למתני תרי בבי ליתני חדא עד ראש אדר עד סוף אדר עד אדר ראשון אלא ודאי השני גרסי' והיינו טעמא וכי דכי דייק ואמר עד ראש אדר ולא אמר עד אדר סתם משמע דדעתיה מכי מתקרי אדר ולאפוקי נפשיה מספיקא דשני אמר הכי וכי דייק ואמר עד סוף אדר ולא אמר עד שיהא אדר משמע דדעתיה למיסר נפשיה כל מאי דמתקרי אדר ואפילו

כל אדר שני ולאפוקי נפשיה מספיקא דראשון אמר הכי ולא אמר עד אדר דמשמע עד שיגיע או עד שיהא דמשמע עד שיצא כדתנן עד הפסח אסור עד שיגיע עד שיהא אסור עד שיצא והשתא ניחא סוגיין דגמ' דשקיל וטרי עלה שפיר ולישנא דירושלמי שהביא הראב"ד ז"ל כי מעיינת בה שפיר הכי דייק דמייתי לה על מתני' דקונם יין שאני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך ואוקימנא כמאן דאמר הלכו בנדרים אחר לשון בני אדם ברם כמאן דאמרי הלכו בנדרים אחר לשון תורה א"ר בוצירייה כן אורחיה דבר נשא מימר לחבריה סבר לי ההוא יומא דתנינן תמן עד ראש אדר עד ראש אדר הראשון ע"כ. כלומר זה שאמרנו כי בכלל היום הוא עד שתחשך דעדיין מתקרי יום עד סוף היום ודכוותא עד סוף אדר ששנינו בה עד סוף אדר סוף אדר השני דהיינו כל מאי דמתקרי אדר כמ"ד בנדרים הלך אחר לשון בני אדם אבל למ"ד בנדרים הלך אחר לשון תורה ולא היינו אומרים כך ולא היינו שונים שם עד סוף אדר עד סוף אדר שני אלא עד סוף אדר ראשון ובגמ' דמתני' גופה מחלק בין קונם לשכירות ושטרות ואנן קי"ל בנדרים הלך אחר לשון בני אדם וכדברי ר"מ ז"ל וכל אלו הדברים בשאינו יודע שנתעברה השנה אבל אם ידע שהשנה נתעברה ונדר עד ראש אדר כבר כתב ר"מ ז"ל סוף זאת הפסקא שהוא אסור עד ר"ח אדר שני כדאסיקנא בגמרא דסוף פרק קונם יין ובזה עלו דברי ר"מ ז"ל וגירסתו על נכון:

הלכה יא

עד הגשם עד זמן הגשם בא"י שהוא ר"ח כסליו: כתב הראב"ד ז"ל כי יש כאן שבוש והיה לו לומר עד הגשם וכו': **ואני** אומר כמדומה לי כי הספר שהגיע ליד הראב"ד היה בו ט"ס כמו שהיה במקצת אותן שהגיעו לידי אבל הלשון המוגה מכתב ידו של ר"מ ז"ל כך הוא אות באות תיבה בתיבה. האוסר עצמו בדבר עד הגשם ה"ז אסור עד זמן הגשמים שהוא בא"י ר"ח כסליו הגיע זמן הגשמים ה"ז מותר בין ירדו בין לא ירדו ואם ירדו הגשמים מי"ז מרחשון ה"ז מותר ואם אמר עד שירדו הגשמים ה"ז אסור עד שירדו הגשמים והוא שירדו מזמן רביעה שנייה שהיא בא"י ומקומות הסמוכין לה מכ"ג במרחשון ואילך ואם פירש ואמר עד שיפסקו הגשמים ה"ז אסור עד שיעבור הפסח בא"י ומקומות שהן כמותה עכ"ל. הנה עיניך רואות שזה ישר ונכון כדאיתא בנדרים פ' קונם יין וכדברי הראב"ד ז"ל:

הגיע זמן הגשמים עד ומקומות שהן כמותה. פ' קונם יין:

הלכה יב

מי שהדיר את אשתו במרחשון עד ה"ז לוקה. פ' הנודר מן הירק (דף ס"ב ס"ג) :

עבר הפסח אע"פ שהלך התנאי וכו' עד וכן כל כיוצא בזה: כתב הראב"ד ז"ל חיי ראשי צורת ההלכה אינה כן וכו': **ואני** אומר עיקר הלכה זו פרק ואלו מותרין (דף י"ד:) גמרא מתני' דקונם שאני ישן דגרסינן עלה בגמרא אתמר קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר אמר רב יהודה אל יישן היום (חיישינן) שמא יישן למחר כו' עד דאותבינן עליה ממתני' דפרק הנודר מן הירק תנן שאת נהנית לי עד הפסח אם תלכי לבית אביך עד החג הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו עד הפסח אבל לא הלכה לא ופרקינן א"ר אבא הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו ולוקה לא הלכה אסורה בעלמא והדר אימא סיפא בלא יחל דברו אי דלא איתהני לפני הפסח מי איכא בל יחל אלא פשיטא דאיתהני אלמא (איתא) דמיתהני ותיובתא דרב יהודה ופריק איתהני ה"ז בבל יחל. ונוסחאות גורסין א"ר אבא הלכה אסורה בהנאתו ולוקה לא הלכה אסורה לעולם אחר הפסח אימא סיפא בלא יחל דברו אי דלא איתהני לפני הפסח מי איכא בל יחל אלא פשיטא דאיתהני כו' ואוקמה הראב"ד ז"ל להאי פירוקא בתרא דר' אבא אליבא דהלכתא ובטיל לקמייתא וכן הרמב"ן בהלכות שלו ואנן מפרשינן אליבא דקמאי לתירוצא קמא ובתרה גריר ר"מ ז"ל ודר' אבא שנויא בעלמא הוא ולא קאי לפום הלכתא תדע דהא רבינא דהוא בתרא הדר לפרוקי בההיא אוקימתא קמייתא ואמר לעולם כדקתני ומאי בל יחל מדרבנן ושיילינן ומי איכא בל יחל מדרבנן ומהדרינן אין והתניא דברים המותרין כו' וה"נ איתא בירושלמי דגרסינן עלה בגמרא דס"פ הנודר מן הירק ואסור ליהנות ממנה מכבר שמא תלך לאחר הפסח ונמצאה הנייתו למפרע וזה נכון:

ואם הלכה עד סוף הפרק. פ' ואלו מותרין (דף י"ד ט"ו) ופ' הנודר מן הירק (דף נ"ז) :

פרק יא

הלכה א

קטן בן י"ב עד י"ג לקטן. בנדה פ' יוצא דופן (דף מ"ה מ"ו) ופ"ק דערכין (דף ב' ג') ובגיטין פ' התקבל לי גיטי (דף ס"ה) :

הלכה ב

כיצד הרי שנדרו כו' עד מן התורה כמו שביארנו. פרק בתרא דנדרים ופ' יוצא דופן דמס' נדה ובגיטין פ' התקבל:

הלכה ו

בד"א בבת י"ב עד כי הניא אביה אותה. פ' יוצא דופן ופרק בתרא דנדרים ומייתי לה פ"ק (דף ג' ד') :

הלכה ז
עד מתי מפר האב עד יקום עליה. פ' נערה המאורסה בנדרים:

הלכה ח
ומאימתי הבעל מפר עד שבינתיים. פ"ק (דף ג' ד') . ופ' נערה המאורסה דנדרים:
וכן מי ששמעה שמת בעלה עד הרי אלו (**מותרין**) [**מופרין**]. בי'במות פ' האשה רבה ופרק בתרא דנדרים:

הלכה ט
נערה המאורסה אין מפר נדריה כו' עד שתכנס לחופה. פ' נערה המאורסה דנדרים (דף ס"ז) :

הלכה יא
נערה המאורסה שנדרה ושמע עד הארוס הראשון. פרק נערה המאורסה דנדרים (דף מ"ב) ופרק בתרא:

הלכה יד
נערה המאורסה שנדרה ושמע אביה לבדו אע"פ שלא שמע אותה. פרק נערה המאורסה (דף ס"ז) :

הלכה כב
הלך האב עם שלוחי הבעל כו' עד כמו שבארנו. פ' נערה המאורסה דנדרים:

הלכה כה
נערה שהשיאה אביה עד סוף הפרק. פ' בתרא דנדרים (דף פ"ט) :

פרק יב

הלכה א
כל הנדרים והשבועות עד ואסריה. פ' נערה המאורסה דנדרים (דף ע"ו) .
שוב מצאתי לחכמי לוני"ל ז"ל ששאלוהו על זה וז"ל האירה עינינו במאור תורתו שהרי בספרי מקיש אב לבעל וכן במס' נדרים מדכתיב בין אב לבתו בין איש לאשתו ובעל אינו מפר אלא נדרי עינוי נפש וידוע כל דכתיב גבי בת למלתא אחריתי. יפרש לנו רבינו פירוש מרווח: **תשובה** זאת השאלה ודאי ראויה לשאול אותה כל חכם וכמה ימים נתיישבתי בדבר זה והדבר ידוע שלדברי אותו היקש המפורש בספרי אין האב מיפר אלא נדרים שהבעל מיפר כמו שפירש שם אבל קשה לי דבר זה ימים רבים ואמרתי שדברים אלו ודאי לר"ש הם לבדו שסתם ספרי ר"ש אילו הלכה ודאי לא הוה שתיק

גמרא מינייהו שלא תמצא לעולם אותו ההיקש באחד משני התלמודים ולא בתוספתא ולא נאמר בגמ' אלא הכי והתניא בין איש לאשתו בין אב לבתו מלמד שהבעל מפר דברים שבינו לבינה ולא הביא מקרא זה על ההיקש שדרש ר"ש בספרי אלא הביא מקרא זה קושיא על המשנה שאמרה דברים אלו שמפר דברים שיש בהן עינוי הקשה ואמר נדרי עינוי נפש הוא דמפר שאין בהם עינוי נפש לא מפר והתניא בין איש לאשתו מלמד שהבעל מפר דברים שבינו לבינה אמרי וכו' וכולהו הלכות נדרים ושבועות שתמצא שאם נדרה כך יפר כך וכך לא יפר לא תמצא חלוקה זו אמורה לעולם אלא באשה ובעלה אבל בנערה ואביה לא נשמע דבר זה לעולם ומאחר שנאמר הנדר שיפר הבעל הוא הנדר עצמו שיפר האב תינח נדרי עינוי נפש דברים שבינו לבינה היאך יתירם בבעל ובאב ומה איכפת לאב בדברים שבין אשה ובעלה אם תכחול או תפקוס והרבה דברים ועוד דברים שבין אב לבתו חוץ מנדרי עינוי נפש לא אישתמיט תנא או אמורא שיאמר נערה שנדרה כך יפר אביה נדרה כך לא יפר או יאמרו אחד מן הדברים שבין אב לבתו כמו שאמרו כמה דברים שבין איש לאשתו ועוד ההפרש שנתנו חכמים בין נדרי עינוי לדברים שבינו לבינה לא נתנו אלא בבעל ואמרו כן איתה תחותיה הויא הפרה כי מגרש לה חייל נדרה עלה, מכל אלה הדברים נ"ל שלא אמרו חכמים בחלוקת נדרים אלא לענין בעל אבל לענין אב לא חלקו חכמים בנדרים כפשטיה דקרא דלא חילק באב אלא אמר כל נדריה ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקום ובבעל חלק ואמר כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש לפי דברים אלו תפשתי סוגיא זו ולא יצאתי מפשטיה דקרא ואמרתי שזה ההיקש דר"ש דברי יחיד הוא. זהו שנ"ל וה' יצילנו מכל שגגה עכ"ל:

אבל הבעל אינו יכול וכו' עד עם כל אדם לעולם. פרק בתרא דנדרים (דף ע"ט) :

אסרה עליה תשמיש עד אכילה בלבד. סוף מסכת נדרים:

וכן אם אסרה כו' עד הרי זה יפר. פ' בתרא דנדרים (דף צ') ופרק ב"ש דיבמות (דף קי"ג) :

הלכה ט

האשה שאמרה לבעלה כו' עד דבר האסור לו. פרק ואלו מותרין (דף י"ד ט"ו) :

הלכה י

אמרה יקדשו ידי וכו' עד ולא נאסרה וכן כל כיוצא בזה. נדרים (דף פ"ה) :

הלכה יג

האב או הבעל עד לפיכך אינו מפר. פ' נערה המאורסה דנדרים (דף ע"ב ע"ג) ופ' בתרא:

והבעל מפר נדרי שתי נשיו עד נתקיימו נדריה. פ' נערה המאורסה דנדרים (דף ע"ז) :

נדרה והפר לה עד אם קרבן קרבן. פ"ד דנזיר (דף כ"ג) :

הלכה כ

שמע נדרה ושתק עד סוף הפרק. פרק בתרא דנדרים (דף פ"ז) :

פרק יג

הלכה א

מפר אדם או מקיים וכו' עד ומפירו. פ' נערה המאורסה דנדרים (דף ע"ז) וסופו פ' ד' נדרים:

הלכה ג

וכיצד מקיים וכו' עד אלא מבטל בלבו. פ' נערה המאורסה דנדרים:

וכופה אותה לעשות בין עשתה בין לא עשתה בטל הנדר: כתב הראב"ד ז"ל חיי ראשי המחבר הזה שינה עלינו את סדרינו וכל התפוס בידינו וכו': **ואני** אומר כבר תפס בדומה לזה פ' י"ב מהל' שבועות ושם השבתי בס"ד וגם בזה יש לי תשובה מספקת כי דברי רבינו משה ז"ל הם תלמוד ערוך ס"פ נערה המאורסה דנדרים גבי ההיא דא"ר חנינא השותק ע"מ למיקט כו' עד דמותיב רב חסדא חומר בהקם כו' עד היכא דא"ל טלי ואכלי א"צ להוציא בשפתיו ע"כ. והנה כולהו אפילו בחול מיירי ועוד היא גופא מוכחא דבחול קא מיירי דאי בשבת דוקא כמ"ש הראב"ד מאי איריא טלי ואכלי בלא"ה תניא להדיא בריש שמעתין ב"ש אומר מבטל בלבו ובחול מוציא בשפתיו וב"ה אומרים אחד זה ואחד זה מבטל בלבו וא"צ להוציא בשפתיו ע"כ, וקי"ל כב"ה וכ"פ ר"מ ז"ל בזה הפרק עצמו דכיון שאם כפה אותה ואמר לה טלי ואכלי ה"ז כמבטל בלבו ודי לה בכך ומה שהוסיף לכתוב בין עשתה ובין לא עשתה בטל הנדר הוא מה ששנינו ר"פ בתרא דנזירות שאינו יכול לכוף את אשתו אם לא רצתה לאכול ובזה עלו דברי ר"מ ז"ל על נכון וכ"כ הר"מ ז"ל מקוצי מדעת רבותינו בעלי התוספ' אות באות. ומ"ש הראב"ד ז"ל לפי שאינו גורס באותה ברייתא טלי ואכלי טלי ושתי ומקצת הספרים כן והרמב"ן ז"ל עמד בשטתו:

הלכה ח

מפירין נדרים בשבת כו' עד ושתי וכן כל כיוצא בזה. סוף מס' שבת (דף קנ"ז) ופ' נערה המאורסה דנדרים (דף ע"ב) :

הלכה ט

האומר לאשתו או לבתו עד ולא בשלוחו. פ"ד דנזיר ופ' נערה המאורסה דנדרים (דף ע"ז) :

הלכה י
אסרה עצמה בתאנים כו' עד כדרך שאומרין בהתרה. פרק בתרא דנדרים:

הלכה יא
מי שנדרה אשתו ושמע עד קיים לה. פ"ד דנזיר (דף כ':) ופ' ר"א דנדרים:
נדר הוא והתפיסה עד וזה שהתפיס עצמו חייב. פ"ד דנזיר:

הלכה טז
האשה שאין לה בעל עד תהיה מותרת. פ' בתרא דנדרים (דף פ"ט) :

הלכה יט
המקיים בלבו עד המוציא בשפתיו. פ' נערה המאורסה בנדרים:

הלכה כ
המקיים נדרי אשתו כו' עד שיחזור ויקיים. פ"ד דנזיר (דף כ"א) :

הלכה כא
נערה המאורסה עד אינו לוקה. פ' נערה המאורסה דנדרים (דף ס"ז) :

הלכה כג
מי שנודר כו' עד השכרות לעולם. פ"א דתמורה:
וכן מי שהיה רודף כו' עד בלא נדר. פ"ק דנדרים (דף ח' ט') :

הלכה כה
אמרו חכמים כל הנודר כו' עד סוף הפרק. פ' הנודר מן הירק (דף נ"ט) ופ' קונם יין (דף ס') ומייתי לה בכמה דוכתי: